

Lovforslag nr. L 11. Fremsat den 2. oktober 1991 af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder)

Forslag

til

Lov om Dansk Center for Internationale Studier

Kapitel 1

Oprettelse og formål.

§ 1. Med det formål at styrke forskning i Danmark vedrørende internationale forhold oprettes Dansk Center for Internationale Studier.

§ 2. Dansk Center for Internationale Studier har til opgave:

- 1) at udføre, fremme og samordne forskning inden for international politik og internationale forhold samt at følge den internationale udvikling med henblik på at vurdere Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation både i en bred politisk og i en økonomisk sammenhæng,
- 2) at iværksætte analyser og udredninger efter anmodning fra regeringen eller på eget initiativ,
- 3) at virke som forbindelsesled mellem dansk og udenlandsk forskning,
- 4) at formidle forskningsresultater og analyser samt at bidrage til dokumentation og informationsvirksomhed vedrørende internationale forhold og
- 5) at medvirke ved forskeruddannelse i samarbejde med andre forskningsinstitutioner.

Stk. 2. Centret kan yde tilskud til debat- og oplysningsvirksomhed om internationale forhold.

§ 3. Dansk Center for Internationale Studier er en selvejende institution.

Stk. 2. Undervisnings- og Forskningsministeriet yder til centrets drift et tilskud fastsat på de årlige finanslove.

§ 4. Centret kan inden for sit formål modtage indtægter fra fonde, gaver m.v. og kan inden for sit formål udføre kontraktforskning og indtægtsdækket virksomhed.

Kapitel 2

Centrets ledelse.

§ 5. Centret ledes af en bestyrelse, der fastsætter centrets forskningsstrategi og arbejdsopgaver og udpeger dets daglige leder.

Stk. 2. Bestyrelsen består af 9 medlemmer, der udpeges i deres personlige egenskab. Formanden udpeges af regeringen. De øvrige medlemmer udpeges af regeringen blandt de indstillede af følgende:

- 1) Udenrigsministeriet,
- 2) Undervisnings- og Forskningsministeriet,
- 3) Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd,
- 4) Det Humanistiske Forskningsråd,
- 5) Rektorkollegiet,
- 6) Det Udenrigspolitiske Selskab samt
- 7) relevante udenlandske forskningsinstitutioner.

Stk. 3. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler for indstilling af og funktionsperiode for bestyrelsens medlemmer.

§ 6. Til bestyrelsen knyttes et repræsentantskab på mindst 20 medlemmer, der beskikkes af undervisnings- og forskningsministeren.

Stk. 2. Repræsentantskabet skal være bredt sammensat således, at centrets brugere og interessenter er repræsenteret.

Stk. 3. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om repræsentantskabets sammensætning og funktioner.

§ 7. De nærmere regler for centrets virksomhed fastsættes i en statut, der godkendes af undervisnings- og forskningsministeren efter forslag fra bestyrelsen.

Kapitel 3

Revision

§ 8. Centrets regnskaber revideres af Rigsrevisionen.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 17, stk. 2 og 3, og § 18 i lov om revisionen af statens regnskaber m.m. finder tilsvarende anvendelse.

§ 9. Dansk Center for Internationale Studier kan nedlægges ved lov.

Stk. 2. Nedlægges centret som selvejende institution, overgår centrets egne bygninger og anlæg samt formue i øvrigt til staten.

Kapitel 4

Straffebestemmelser m.v.

§ 10. Med bøde eller hæfte straffes, hvis ikke strengere straf er forskyldt efter anden lovgivning, den, der som formand eller medlem af bestyrelsen giver urigtige eller vildledende oplysninger til Rigsrevisionen, undervisnings- og forskningsministeren eller andre offentlige myndigheder om forhold, der vedrører centret.

Stk. 2. Formanden, bestyrelsesmedlemmerne og ansatte i centret er under ansvar efter borgerlig straffelovs §§ 152-152 e forpligtede til over for uvedkommende at hemmeligholde, hvad de gennem deres virksomhed bliver vidende om.

Kapitel 5

Ikrafttræden m.v.

§ 11. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden efter forhandling med udenrigsministeren.

Stk. 2. Dansk Udenrigspolitisk Institut, Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg og Center for Freds- og Konfliktforskning nedlægges i forbindelse med lovens ikrafttræden og under hensyntagen til igangværende aktiviteter ved disse forskningscentre m.v.

Stk. 3. Dansk Center for Internationale Studier indtræder i de rettigheder og forpligtelser, som de i stk. 2 nævnte forskningscentre m.v. har ved lovens ikrafttræden.

Stk. 4. Center for Udviklingsforskning og Det Danske Center for Menneskerettigheder indgår i et bofællesskab med Dansk Center for Internationale Studier.

Stk. 5. På baggrund af evalueringer af Center for Udviklingsforskning og Det Danske Center for Menneskerettigheder kan undervisnings- og forskningsministeren efter samråd med udenrigsministeren bestemme en eventuel integrering af disse forskningscentre i Dansk Center for Internationale Studier.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Det danske samfund er i løbet af de sidste 25 år blevet mere og mere inddraget i en internationalisering, som ligeledes har præget den politiske interesse for internationale forhold.

På baggrund heraf er der i denne periode oprettet følgende fem udenrigspolitiske forskningscentre m.v., som altovervejende finansieres af offentlige midler:

Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI), Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU), Center for Freds- og Konfliktforskning (CFK), Center for Udviklingsforskning (CUF) og Det Danske Center for Menneskerettigheder (DCM).

Dansk Udenrigspolitisk Institut er en selvejende institution, hvis formål er at fremme dansk forskning i international politik. Instituttet iværksætter og samordner forskningsprojekter, virker som forbindelsesled mellem dansk og udenlandsk forskning samt bidrager til information og oplysningsvirksomhed omkring internationale forhold.

Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg har til formål løbende at følge den internationale udvikling med henblik på at vurdere Danmarks sikkerhedspolitiske situation og problemer omkring dansk sikkerhedspolitik i en bred politisk og økonomisk sammenhæng, at stimulere forskning og bidrage til informationsvirksomhed omkring sikkerheds- og nedrustningspolitiske spørgsmål samt at iværksætte analyser efter anmodning fra regeringen eller på eget initiativ.

Center for Freds- og Konfliktforskning blev etableret i 1984 for en 3-årig forsøgsperiode på baggrund af den dengang stigende oprustning og internationale spænding, og forsøgsperioden er foreløbig forlænget til udgangen af 1995.

Center for Udviklingsforskning er en sektorforskningsinstitution, som har til formål at udføre samfundsvidenskabelig udviklingsforskning, yde service og vejledning ved forskeruddannelse på området, tilbyde konsulentytelser samt bidrage til at stimulere interessen for og kendskabet til dansk og international forskning på området.

Det Danske Center for Menneskerettigheder er en selvejende institution med blandt andet det formål at skabe en selvstændig og uafhængig dansk forskningsindsats på menneskerettighedsområdet.

En række mindre forskningscentre og institutter beskæftiger sig således med internationale spørgsmål, og regeringen nedsatte i august 1990 et udvalg, der fik til opgave at undersøge mulighederne for en nærmere samordning af disse forskningscentre m.v.

Udvalget afgav rapport i juni 1991 og fremlagde i rapporten en række forslag, som sigter imod at skabe en mere hensigtsmæssig organisering af de fem berørte institutioner. Udvalgets grundlæggende opfattelse er, at oprettelse af et integreret dansk center for internationale studier, der skal dække alle opgaver, ud fra en helhedsbetragtning vil være at betragte som den optimale løsning på længere sigt.

I første omgang kan et integreret samarbejde mellem de tre institutter, der beskæftiger sig med det udenrigspolitiske felt, DUPI, SNU og CFK, medvirke til en mere hensigtsmæssig løsning af de samlede forskningsopgaver på området. Ved en fusionering af DUPI, SNU og CFK vil der kunne skabes en integreret institution for forskning og udredning inden for udenrigspolitikken, der vil udgøre en stærkere og størrelsesmæssigt mere hensigtsmæssig enhed til gavn for både faglig produktion og udadvendte aktiviteter, ikke mindst i internationale sammenhænge.

Denne nye institution, som foreslås kaldt Dansk Center for Internationale Studier (CIS), vil skulle dække de aktiviteter, der i dag varetages af DUPI, SNU og CFK.

Bistandspolitikken er imidlertid blevet en meget betydningsfuld del af dansk udenrigspolitik, og der er en voksende forståelse for, at menneskerettigheder hører med til forudsætningerne for udvikling. Center for Udviklingsforskning (CUF) og Det Danske Center for Menneskerettigheder (DCM) foreslås derfor at indgå i et nærmere samarbejde med CIS.

CUF og DCM foreslås indtil videre videreført i deres nuværende form, men forudsættes at flytte ind i samme bygning som det nyetablerede CIS. Et sådant bofællesskab mellem CIS, CUF og DCM kan

lægge grunden til et konsolideret internationalt forskningsmiljø i Danmark og samtidig give gode muligheder for udvikling af nye tværgående faglige initiativer. Ved etablering af et sådant bofællesskab med fælles teknisk-administrative faciliteter vil der desuden kunne opnås en bedre ressourceudnyttelse og en ressourcebesparelse, som vil kunne komme forskningen til gode, ligesom et koordineret samarbejde om informatik og databaser m.v. vil kunne være til gavn for alle parter. Endvidere bør det overvejes at samle de tre centres biblioteker i den fælles bygning med henblik på bedre brugerbetjening og bedst mulig anvendelse af de eksisterende bogsamlinger.

Inden for de nærmeste år påregnes der foretaget evalueringer af DCM og CUF, og spørgsmålet om en integrering af disse centre i CIS vil blive taget op til overvejelse i forbindelse hermed.

Det overordnede formål med oprettelsen af CIS er at styrke den danske forskning i internationale forhold, og ved etablering af et bofællesskab som ovenfor beskrevet vil der kunne ske en koordinering af forskningsopgaver og ressourcer efter en overordnet vurdering af hele forskningsfeltet.

Den internationale udvikling i de senere år - såvel på globalt som på regionalt plan - problematiserer i stadig stigende grad den hidtidige opdeling på emneområder og mellem de forskellige discipliner inden for forskning i internationale forhold. Den traditionelle udenrigspolitik lader sig således vanskeliggøre og vanskeligere adskille fra de internationale økonomiske, bistandspolitiske og handelspolitiske relationer, som igen hænger sammen med den stigende sociale, kulturelle og mediemæssige integration af verdenssamfundet. Interessen har flyttet sig fra supermagtskonfrontationen til nationale, etniske og religiøse mindretalsproblemer.

Ved etablering af et bofællesskab mellem CIS, CUF og DCM vil der blive skabt et større, bredere og mere frugtbart forskermiljø med større gennemslagskraft såvel nationalt som internationalt. Over for udenlandske forskningsinstitutioner vil et større og stærkere forskningsmiljø kunne fremstå som en mere naturlig og iøjnefaldende samarbejdspartner og dermed også have nemmere ved at rekruttere internationalt anerkendte forskere til at indgå i analyse- og forskningsprojekter i Danmark. I national sammenhæng vil et sådant styrket forskningsmiljø kunne øge kontakten og vekselvirkningen mellem forskningen og brugerne af forskningsresultater, hvorved forskningen også vil kunne få en mere central og selvstændig betydning i den udenrigspolitiske beslutningsproces.

De fem eksisterende institutter og centre finansieres som nævnt altovervejende af offentlige midler, og på finansloven for 1991 er der ialt afsat kr. 28.298.000, fordelt under budgetterne for Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og Undervisnings- og Forskningsministeriet.

Ved en fusion af DUPI's, SNU's og CFK's hidtidige økonomiske ressourcer såvel som af centrenes arbejdsopgaver vil der kunne skabes en størrelsesmæssigt mere hensigtsmæssig enhed med en markant forskningsmæssig profil.

Etableringen af det bofællesskab, som er en nødvendighed i forbindelse med oprettelsen af CIS, forudsætter, at staten stiller velegnede lokaler til rådighed og afholder de omkostninger, som er forbundet med den fysiske etablering, uden for de ordinære budgetter.

CIS foreslås oprettet som en selvejende institution, der finansieres ved en årlig bevilling på finansloven under Undervisnings- og Forskningsministeriets budget. Centrets uafhængighed tillægges afgørende vægt, og centret vil ikke i sin virksomhed være underlagt regeringen eller dens myndigheder.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Det overordnede formål med oprettelsen af Dansk Center for Internationale studier er en styrkelse af det samlede danske forskningsmiljø vedrørende internationale forhold, både med hensyn til bredde, kvalitet og pluralisme.

Til § 2

Ad 1. Der lægges vægt på, at Dansk Center for Internationale Studier som sin væsentligste opgave skal udføre forskning inden for et bredt felt af international politik og internationale forhold.

Ad 2. Iværksættelse af analyser og aktuelle udredninger i kombination med langsigtet basisforskning vil være en vigtig del af centrets funktioner. Dette vil kunne ske efter anmodning fra regeringen eller på eget initiativ.

Ad 3. Det danske forskningsmiljø er inden for disse områder stærkt afhængig af det internationale forskningsmiljø, og CIS vil som et større og stærkere forskningsmiljø fremstå som en mere iøjnefaldende samarbejdspartner.

Ad 4. Et andet af lovens formål er, at der skal lægges vægt på formidling af forskningsresultater og analyser, samt at der ved dokumentation og informationsvirksomhed bidrages til at stimulere interes-

sen for og kendskabet til dansk og international forskning på området.

Ad 5. Med et forskningsmiljø af international klasse vil centret kunne modtage stipendiater med henblik på forskeruddannelse (Ph.D.) i samarbejde med universiteterne og Forskerakademiet.

Centret får desuden mulighed for at yde tilskud til debat og informationsvirksomhed om internationale forhold.

Til § 3

CIS etableres som en selvejende institution, der på de årlige finanslove modtager tilskud fra Undervisnings- og Forskningsministeriet. Centrets uafhængighed tillægges afgørende vægt.

Til § 4

Centret kan modtage indtægter fra fonde m.v. og kan udføre indtægtsdækket virksomhed f.eks. ved at udføre konsulentopgaver og gennemføre efteruddannelseskurser for brugergrupperne.

Til § 5

Sammensætningen af bestyrelsen skal ske således, at alle centrets faglige aktivitetsområder er fyldigt og kompetent dækket. En kreds af danske og udenlandske organer og institutioner kan foretage indstilling af flere kandidater og af såvel danske som udlændinge, således at der ved udpegningen bliver tale om reelle valgmuligheder. Bestyrelsen bør i sit virke sikres uafhængighed af særinteresser. Det er derfor væsentligt, at bestyrelsens medlemmer udpeges i deres personlige egenskab og ikke som repræsentanter for sektorinteresser. Med henblik på at skabe en kompetent og reelt uafhængig bestyrelse udpeges såvel formanden som bestyrelsens øvrige medlemmer af regeringen. Det begrænsede antal bestyrelsesmedlemmer er valgt for at sikre en så handlekraftig bestyrelse som muligt.

Til § 6

Repræsentantskabet skal være en støtte for bestyrelsen og skal være bredest muligt sammensat, således at der skabes en omfattende kontaktoverflade. Det skal repræsentere både forskningens udøvere og forskningens brugere. Repræsentantskabet kan mødes så ofte, som medlemmerne eller centrets bestyrelse finder det påkrævet.

Til § 7

Hovedopgaverne for CIS skal være forskning, for-

midling og dokumentation, og det er vigtigt, at formålsbestemmelsen er så bred, at der bliver plads til at tage nye opgaver op. Centret er i sin virksomhed ikke underlagt regeringen eller dens myndigheder.

Til § 8

Centrets bestyrelse får efter loven en temmelig fri dispositionsret. Derfor er det nødvendigt, at der etableres betryggende revision og kontrol, og Rigsrevisorlovens bestemmelser vedrørende revision og rapportering til statsrevisorerne vil være gældende for centret.

Til § 9

Centret finansieres ved et tilskud på de årlige finanslove. Ved nedlæggelse af centret ved lov overgår centrets egne bygninger og anlæg samt formue til staten.

Til § 10

Berstyrelsens betydelige dispositionsfrihed modsvares af et strafferetligt ansvar for bestyrelsen.

Til § 11

Med henblik på den bedst mulige opbygning af et stærkt udenrigspolitisk forskningscenter foreslås, at der umiddelbart efter lovens vedtagelse nedsættes et fagligt udvalg, som over for regeringen skal fremkomme med anbefalinger vedrørende centrets faglige virksomhed. I udvalget skal blandt andre de fem berørte institutioner være repræsenteret. Det faglige udvalg skal have afgivet sine anbefalinger senest 1 år efter lovens vedtagelse. Tidspunktet for lovens ikrafttræden vil blive fastsat af undervisnings- og forskningsministeren efter forhandling med udenrigsministeren.

I forbindelse med lovens ikrafttræden nedlægges Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg, etableret i 1981 ved folketingsbeslutning af 1980, Center for Freds- og Konfliktforskning, etableret i 1984 ved aktstykke, forlænget 1987 og 1990 til udgangen af 1995, og Dansk Udenrigspolitisk Institut, etableret 1967 efter regeringsbeslutning i 1966. De nævnte institutioner vil aktivt blive inddraget i udformningen og opbygningen af CIS, og der vil i videst muligt omfang blive taget hensyn til de tre institutioners igangværende aktiviteter.

Med henblik på at sikre forsknings- og udredningssamarbejde mellem Center for Udviklingsforskning, Det Danske Center for Menneskerettighe-

der og Dansk Center for Internationale Studier etableres der et bofællesskab mellem disse tre centre.

Center for Udviklingsforskning er etableret i 1969 ved beslutning i Udenrigsministeriet, og centrets opgaver m.v. er senere medtaget i lov om internationalt udviklingssamarbejde. Det Danske Center for Menneskerettigheder er etableret 1987 ved folketingsbeslutning.

I forbindelse med de evalueringer, der inden for de nærmeste år vil blive foretaget af Center for Udviklingsforskning og Det Danske Center for Menneskerettigheder, kan undervisnings- og forskningsministeren efter samråd med udenrigsministeren bestemme en eventuel integrering af disse centre i Dansk Center for Internationale Studier.